

Urunk megkeresztelkedése

Iz 42,1-4.6-7

„Az ő tanítására várnak a szigetek”

Nézétek, a szolgálóm, akit támogatok, a választottam, akiben kedvem telik. Kiárasztom rá lelkemet, hogy igazságot vigyen a nemzeteknek. Nem kiált majd, s nem emeli föl a hangját, szava se hallatszik az utcákon. A megtört nádszálat nem töri össze, a pislákoló mécsbelet nem oltja ki. Hűségesen elviszi az igazságot, nem lankad el, sem kedvét el nem veszti, míg az igazságot meg nem szilárdítja a földön. Az ő tanítására várnak a szigetek (...) Én, az Úr, hívtalak meg az igazságban, én fogtam meg a kezéd, és én formáltalak. Megtettelek a népnek szövetségül, és a nemzeteknek világosságul, hogy nyisd meg a vakok szemét, és szabadítsd ki a börtönből a foglyokat és a tömlöcből azokat, akik a sötétségben ülnek.

Ez a szöveg a Deutero-Izajás könyvének része. Szerzője a Kr. e. VI. századból származó névtelen költő a babiloni fogságban. Tőle származik az Iz 40–55 fejezete. A zsidó írásmagyarázók közül Ibn Ezra (?–1167) kételkedett a létében, és az említett könyv szakaszt is több szerzőnek tulajdonította, ám a modern bibliatudomány igazolta az eredeti feltevést. Ő az a titokzatos próféta, aki Verdi Nabucco című operájában is feltűnik, és sokan csak onnan ismerik. A nemzet nagy vigasztalója volt, aki annak a reménynek adott hangot, hogy Kürosz (Kr. e. 539) perzsa király segítségével talán újra megszabadulnak a fogságból a zsidók. Sőt, újra felélesztik az ősi Jahve hitet. A gyűjtemény mintegy ötven kisebb-nagyobb költeményt tartalmaz, közel negyven év költői termését, de közülük az Úr szenvedő szolgájáról szóló négy költemény ragadta meg a legjobban a keresztény olvasók lelkét. Fülöp diakónus (ApCsel 8,30) az egyiptomi tisztviselőnek, aki a kocsiján utazva éppen Izajás tekercsét olvasta, ebből a helyből bizonyítja Jézus szenvedő messiás tanát. Feltehetően a keresztények a megváltó szenvedése gondolatát csak Jézus feltámadása után társították a prófétai messiási elképzeléshez. Az Újszövetségben Izajás könyve gyakran idézett prófétai könyv, Jézus zsinagógai prédikációjában is őt idézi (Mt 4,14; Lk 4,17; Jn 12,38), számos vitában ellenfelei fejére olvassa Izajás feddését (Mt 15,7).

Caesareai Euszebiosz érdekesen vizsgálja meg ezen helyeknek különböző fordításait, többek között Szümmachosz (II. sz.) és Sinopei

Aquilla (II. sz.) görög fordítását, melyet Kr. u. 130 között készített. Az elsőnek egyik korábbi szakaszában felfedez egy különleges betoldást Jákob nevével. „Te Jákob, az én szolgám, Izrael, akit választottalak...” (41,9). Véleménye szerint azért történt ez a beírás, mert a szolga azonosításával nagy problémáik voltak a zsidó teológusoknak is. A későbbiekben a megnevezett fordítók mégis kihagyják mind Jákob, mind Izrael nevét. Euszebiosz véleménye szerint azért, mert egyikén sem maradt meg az Úr lelke, csak amint az Újszövetségben olvashatjuk: Jézuson (Mt 12,18). Az Iz 11,2-ben olvasható: a lélek megmarad rajta, egyben az istenítés aktusa is, amint azt a Kol 2,9-ben olvashatjuk: „Mert benne lakik testi formában az Istenség egész teljessége...” Ennek az éneknek minden szakaszát aprólékosan Jézusra alkalmazták a keresztény írók az Újszövetségben és azt követően is. Augustinus az Iz 42,1-ből vezeti le Jézus ítélő felhatalmazását is.

Mielőtt véglegesen belebonyolódnánk egy parttalan vitába, arra szeretném felhívni a prófétai könyvek keresztény olvasóinak figyelmét, hogy Izajás és a többi próféta lelki-spirituális tanítása alig marad el Jézus spiritualitása mögött. Sematikus tehát az a kép, hogy az Ószövetség istenképe és morális szemlélete szöges ellentétben áll az Újszövetség gondolkodásával. Jézus Atya-képe a próféták istenképére épül, vallásosságot és lelkiséget pedig a próféták iskolájában tanult. Ez az oka annak, hogy a keresztény egyház nem vetette el az ószövetségi szentírást, hanem folyamatosan olvasta, és a mise olvasmányai között is keresztény párhuzamokkal szerepelteti. Sok esetben a Lélek kiáradása és egyéb gondolatok igen közel állnak a vasárnapi evangéliumok gondolatvilágához. Izajás könyvét a keresztény egyházban szinte evangéliumként olvasták. A szenvedő szolga énekek pedig ihletői lettek a keresztény himnuszoknak. Ezek között talán a legismertebb a filippi levél himnusza az engedelmes Krisztusról, a megváltás bajnokáról (2,5–16). Ezen érzések nélkül nincs igazi vallásosság, és minden olyan jámborság, amely nélkülözi a másokért való szenvedést és az önfeláldozás szándékát, sem nem a próféták, sem nem Krisztus lelkiségének a folytatója.